

راهنمای عمل مدیریت شهری و روستایی در تحقق شعار سال ۱۴۰۰

”تولید پشتیبانی‌ها، مانع‌زدایی‌ها“

بسم الله الرحمن الرحيم

راهنمای عمل مدیریت شهری و روستایی در تحقق شعار سال ۱۴۰۰

"تولید، پشتیبانی ها، مانع زدایی ها"

▪ مقدمه:

توجه به مقوله تولید با استفاده و اتکاء به ظرفیت های توسعه درون زا و حمایت از آن به اشکال مختلف همواره به عنوان یکی از مولفه های کلیدی در نامگذاری و تعیین شعار سال از سوی رهبر معظم انقلاب (حفظه الله) بوده است. این مهم در سال ۱۳۹۱ با نامگذاری به عنوان "تولید ملی حمایت از کار و سرمایه ایرانی"، سال ۱۳۹۶ "اقتصاد مقاومتی؛ تولید و اشتغال"، سال ۱۳۹۷ "حمایت از کالای ایرانی"، سال ۱۳۹۸ "رونق تولید" و سال ۱۳۹۹ با عنوان جهش تولید صورت گرفت. امتداد این سیاست گذاری ملی در قالب نامگذاری سال ۱۴۰۰ تحت عنوان "تولید، پشتیبانی ها و مانع زدایی ها"، انجام و این موضوع حاکی از اهمیت مؤلفه های حوزه اقتصاد به ویژه تولید به عنوان موتور محرک اقتصاد کشور است. مدیریت شهری و روستایی در مقیاسهای مختلف سالهاست که به صورت درآمد و هزینه اداره می شوند و تحقق شعار سال ۱۴۰۰ به طور ویژه موجب توسعه و تحول اقتصادی است. در سطح کلان نقش مدیریت شهری و روستایی پشتیبانی از تولید است و در بعدی دیگر این نقش می تواند به عنوان پیشنهاد دهنده و یا متقاضی رفع موانع در عرصه های مختلف شهری و روستایی به مراجع ذیربط باشد.

▪ بازیگران و ذینفعان:

قوای سه گانه کشور، دستگاههای اجرایی، نهادها و بنیادهای انقلابی، نهادهای عمومی غیردولتی، سازمانهای مردم نهاد، سرمایه گذاران بخش خصوصی، تعاونی ها، سایر دست اندرکاران و مردم به عنوان محور اصلی و پیشران تحقق این شعار دارای نقش ها، وظایف، مسئولیت ها و تکالیف مختلف می باشند. تعریف، تفکیک و تعیین نظام تقسیم کار دقیق و مشخص بین این بازیگران منجر به خلق نتایج مطلوبی برای مردم خواهد شد و اثرات آن بر اقتصاد خانوار، شهر، استان و ملی نمایانگر خواهد شد.

▪ نقش شهرداری ها و دهیاری ها در توسعه و ارتقای تولید

توسعه شهرها و روستاها توسط مدیریت شهری و روستایی و تعامل آنها با کسب و کارها از یک طرف و هم افزایی و مشارکت موثر با دولت از طرف دیگر از موضوعات اساسی مدیریت اقتصاد شهری و روستایی است. نهادهای محلی در اولین گام می خواهند فرآیند خلق محیط مناسب برای فعالیت کسب-

و کارهای شهری و روستایی را فراهم کنند و برای این منظور، راهبردها و سیاست‌های کارآمد و موثری اتخاذ می‌نمایند و طی آن ریسک و نااطمینانی کسب‌وکارها را کاهش می‌دهند و بدین طریق، محیط پایداری برای کسب‌وکارها ایجاد می‌نمایند. در این میان و متکی بر تجارب موجود در کشور می‌توان نقش‌های زیر را برای مدیریت شهری و روستایی در زمینه تحقق شعار سال ۱۴۰۰ تعیین نمود:

۱. نقش ترویجی و تبلیغی در حمایت از تولید

مدیریت شهری و روستایی در راستای تحقق شعار سال با فرهنگ سازی و تشویق شهروندان به استفاده از تولیدات و محصولات داخلی می‌تواند ایفای نقش کنند و علاوه بر حرکت در مسیر فرهنگ سازی و اقدامات تبلیغاتی، باید به اجرای سیاست‌های ابلاغ شده توجه و نیازهای خود را از تولیدکنندگان داخلی تأمین کنند. این نهادها به عنوان یکی از مهم‌ترین مصرف‌کنندگان محصولات مختلف در شهرها و روستاهای ایران می‌بایست نسبت به تأمین نیازهای خود در اجرای پروژه‌های گوناگون از کالاهای ایرانی اقدام کند. از این رو می‌تواند زنجیره‌ی تأمین خود را از محصولات بومی و تولید داخل انتخاب نماید. سیاست‌های اجرایی این محور عبارتند از:

- تأمین نیازهای داخلی مجموعه شهرداری و دهیاری اعم از ماشین‌آلات، تجهیزات، اقلام مصرفی و سایر نیازها از محصولات تولید داخلی و تمرکز بر داخلی سازی تجهیزات مصرفی و خدمات با رویکرد حمایت از کار و سرمایه داخلی
- استفاده حداکثری از ظرفیت‌های تبلیغی و رسانه‌ای در اختیار مدیریت‌های محلی برای پشتیبانی از تولید داخلی و ارائه تخفیف در حوزه تبلیغات محیطی برای محصولات داخلی با طی تشریفات قانونی
- مدیریت و راهبری برگزاری جشنواره‌ها و رویدادهای اجتماعی و فرهنگی ملی و بین‌المللی برای اتصال کسب و کارهای محلی و بنگاههای کوچک تولیدی به بازارهای هدف و تجاری سازی محصولات با استفاده از ظرفیت بخش خصوصی و دولتی

۲. پشتیبانی و تسهیل‌گری محلی

یکی از اولویت‌های مهم مدیریت محلی سرمایه‌گذاری و جلب مشارکت سرمایه‌گذاران در پروژه‌های بزرگ و کوچک عمرانی و تسهیل روند سرمایه‌گذاری و اتخاذ راهکار جذب سرمایه‌گذاران است. مدیریت محلی باید برای جذب سرمایه‌گذار با اخذ مصوبات و مجوزهای قانونی، ضمن کاهش بروکراسی اداری و شناسایی ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های موجود و معرفی این ظرفیت‌ها با شیوه‌های موثر،

انگیزه سرمایه گذاران برای سرمایه گذاری در شهر و روستا را افزایش دهد. سیاست های اجرایی این محور عبارتند از :

- معرفی ظرفیت های سرمایه گذاری در شهر و روستا
- هدایت جریان نقدینگی صاحبان سرمایه به امر تولید با توجه به اولویت های و نیازهای مدیریت شهری و روستایی

- افزایش بهره روی منابع و سرمایه های شهرداری و دهیاری به ویژه نیروی انسانی و توانمندسازی آنها
- حمایت از مشاغل خرد و خانگی در شهرها و روستاها با ایجاد و توسعه بازچه های محلی
- بستر سازی زیست بوم کارآفرینی و فن آفرینی و توسعه کسب و کار دانش پایه
- بازاریابی و برندینگ (یادسازی) شهری و روستایی با تمرکز بر مزیت های رقابتی و رویدادخیز کردن شهرها و روستاها

- ایجاد زمینه ارائه مشاوره های فنی از سوی متخصصان و کارشناسان به شهروندان در حوزه سرمایه گذاری و اشتغال محلی و خرد خانگی

۳. نقش فرایندی و مقررده گذاری محلی

یکی از ظرفیت ها و انتظارات قابل تحقق از نهاد مدیریت شهری و روستایی برای اجرایی نمودن شعار سال بستر سازی های لازم در سطح محلی در چارچوب مقررات و ضوابطی است که امکان تهیه و تصویب آن در شورای اسلامی شهر و روستا وجود دارد. کاهش فرآیندها و اتخاذ سازوکار برای اجرای بهینه مفاد قانونی به بهبود تولید و محیط کسب و کارها کمک می کند. شهرداری ها و دهیاری ها به عنوان یک نهاد محلی در حیطه وظایف قانونی می تواند بر کسب و کارها در مراحل مختلف تاثیرگذار باشد. بهبود محیط کسب و کار می تواند از طریق کاهش هزینه مبادله، توان رقابتی کسب و کارها را ارتقاء دهد و زمینه رشد و توسعه شهر و روستا را فراهم کند.

به طور کلی مدیریت های محلی (شهرداریها، دهیاری ها و شوراهای اسلامی) در قالب مجموعه قوانین و مقرراتی که بر کسب و کار اعمال می کنند، در رشد و توسعه شهری و روستایی ایفای نقش می نمایند. بر این اساس، وظایف نهادی و توسعه ای گسترده تری بر عهده آنها گذاشته شده است. سیاست های قانونی و مقررات تنظیمی از سوی شوراهای اسلامی به اجرای مقررات موجود، مرور و به روز رسانی مقررات به در نظر گرفتن مدل های کسب و کار جدید و توجه به طیف وسیعی از ذی نفعان و تدوین مقررات متعادل اختصاص دارد. سیاست های اجرایی این محور عبارتند از :

▪ تدوین، تصویب و به روز رسانی مقررات و ضوابط محلی محرک توسعه شهر و روستا و رونق و ارتقای تولید

- تعریف فرایندهای تسهیل کننده تولید متناسب با ماموریت‌های محوله به این نهادها
- اصلاح فرایندها و رویه های حاکم بر صدور مجوزها و کاهش زمان برای اخذ مجوزها در جهت تسهیل شروع کسب و کارهای نوپا
- ارائه پیشنهادات اجرایی به مراجع ذیربط در جهت تسهیل و ایجاد ثبات در قوانین و مقررات و حذف مقررات، ضوابط و دستورالعمل‌های زاید اداری به منظور کاهش ریسک و رفع موانع سرمایه‌گذاری و گسترش مشوق‌های لازم به منظور پشتیبانی از تولید و رفع موانع

۴. نقش تامینی و زیر ساختی

در دسترس بودن زیرساخت ها و خدمات پایه از جمله عوامل اصلی در تعیین میزان جذابیت برای فعالیت‌های تولیدی جدید و یا حفظ فعالیت‌های موجود است. علاوه بر تامین مستقیم زمین، می توان از قدرت کنترل کاربری زمین برای تامین میزان کافی زمین برای توسعه فعالیت های تولیدی استفاده کنند. لذا ایجاد زیرساخت های پایه به ویژه تامین خدمات عمومی و دسترسی به عنوان اساسی ترین مولفه ای است که نقش موثری در جذب سرمایه گذار و جذابیت های سرمایه گذاری دارد. سیاست های اجرایی این محور عبارتند از:

- شناسایی و تأمین اراضی مناسب برای توسعه فعالیت‌های تولیدی براساس ظرفیت‌های طرح‌های توسعه شهری و روستایی
- توسعه درون‌زا و اتمام پروژه های نیمه تمام با لحاظ رقابت پذیری
- تسریع و تسهیل در تغییر کاربری اراضی در راستای پشتیبانی از تولید با سیر مراحل قانونی
- کمک به تأمین زیرساخت‌های لازم و خدمات عمومی برای فعالیت‌های تولیدی

۵. حمایت مالی و اعتباری و اتخاذ رویکرد های ایجابی و ایجاد

مدیریت‌های محلی می‌توانند به شیوه‌های مختلف برای توسعه اقتصادی در شهر و روستا یارانه دهند. برخی دیگر، از ابزارهایی چون تسهیلات و دیگر ترتیبات اعطای اعتبار نیز استفاده می‌کنند. اگر شهرداری یک شهر، بر مواردی چون فروش دارایی، اشتغال تجاری و کسب‌وکار نیز عوارض وضع می‌کند تخفیف در این موارد نیز یک یارانه (برای جذب سرمایه‌گذاری) محسوب می‌شود. ایجاد نواحی آزاد سرمایه‌گذاری نیز یکی دیگر از روش‌ها است. شهرها می‌توانند نواحی را به عنوان نواحی آزاد سرمایه‌گذاری تعریف و

تعیین کنند. سیاست حمایت مالی ابعاد دیگری از سیاست‌های شهرداری و دهیاری را تشکیل می‌دهد. سیاست‌های حمایتی در قالب فراهم کردن حمایت از کسب‌وکارهای جدید با هدف تجارت و سرمایه‌گذاری، ارتقای شهر به عنوان قطب‌هایی برای خلق کسب‌وکار، حمایت از رویدادها برای بخش‌های با رشد بالا و کمک به کسب‌وکارهای خطرپذیر که در مراحل اولیه ایجاد هستند را پوشش می‌دهد. مشوق‌های مالی و پرداخت یارانه و همچنین تخفیف در عوارضی که در حیطه‌ی اجرایی شهرداری و دهیاری می‌باشد، می‌تواند یکی از این سازوکارها باشد. سیاست‌های اجرایی این محور عبارتند از:

▪ اعمال ضریب کاهش در عوارض شهرداری و دهیاری‌ها برای فعالیتهای تولیدی پس از سیر مراحل قانونی

▪ مشارکت در سرمایه گذاری در فعالیت های تولیدی

▪ ایجاد و توسعه پهنه ها و نواحی نوآوری و مراکز رشد شهری و روستایی

▪ بهره‌گیری از ابزارهای نوین تأمین مالی از جمله انتشار اوراق مشارکت، فاینانس، مشارکت مدنی با بخش خصوصی و استفاده از وام بانکی

▪ افزایش خودتکایی و درآمدهای پایدار با اولویت‌دهی به شراکت و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در راستای توسعه اقتصاد شهر و روستا

۶. نقش هماهنگی و هم‌افزایی ملی - محلی

همکاری‌های نهادی به سه بخش همکاری با اصناف، همکاری با نهادهای ملی و همکاری و همگرایی با شورای شهر و روستا در اداره‌ی امور محلی تقسیم شده است. مفهوم بهبود کسب و کارها را می‌توان با همکاری با اصناف به عنوان یک نهاد مردم‌نهاد، تعریف کرده و در مدیریت محلی از مشارکت آنها استفاده کرد. از سویی در خصوص همگرایی و همکاری بین شورا، شهرداری و دهیاری می‌توان گفت با مبنا قرار دادن اسناد توسعه بالادستی، این اسناد مبنای مناسبی برای توسعه تعامل و همکاری بین این نهادها خواهد بود. این همکاری‌ها و توسعه همکاریهای متقابل برای داشتن مدیریتی موثر از جمله در بحث بهبود فضای کسب و کار، بیش از پیش ضروری می‌باشد. زیرا این دو نهاد در اداره شهر و روستا نقش اساسی دارند. در مورد همکاری با نهادهای ملی نیز هم‌افزایی و یا همراهی با نهادهای اصلی مسئول و مرتبط در توسعه کسب و کارها و بهبود فضای کسب و کارها از دیگر راه‌هایی است که شهرداری و دهیاری می‌تواند با ورود به آن در بهبود فضای توسعه کسب و کارهای شهر و روستا نقش داشته باشد.

۷. نقش داده آمایی و اطلاعات پایه

توسعه کاربرد فناوری اطلاعات و ایجاد بانک‌های اطلاعاتی ابعاد دیگری از سیاست‌های شهرداری و دهیاری‌ها را در جهت پشتیبانی از تولید تشکیل می‌دهد. این کاربرد می‌تواند در چارچوب ارائه خدمات به صورت الکترونیکی و یا با ایجاد بانک‌های اطلاعاتی در زمینه معرفی فرصت‌های کسب و کار باشد. علاوه بر آنها، حکمرانی دیجیتال و مدیریت هوشمند با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات زمینه دیگری برای توسعه کاربرد فناوری اطلاعات است. موارد دیگر در این زمینه، ایجاد پنجره واحد و ایجاد برند برای توسعه کسب و کارها نظیر خدمات گردشگری است. سیاست‌های اجرایی این محور عبارتند از:

- ساماندهی نوآوری‌ها و ایده‌پردازی‌ها در اقتصاد شهری و روستایی در راستای پشتیبانی از تولید دانش بنیان

- ایجاد بانک‌های اطلاعات بنگاه‌های تولیدی فعال و کارآفرینان
- مشارکت فعال در ایجاد و یا توسعه سامانه‌ها یا نظامات توزیع کالاهای تولیدی
- هوشمندسازی و توسعه خدمات غیرحضوری شهرداری و دهیاری با بکارگیری ابزارها و سامانه‌های یکپارچه و توسعه زیرساخت‌های مرتبط
- ایجاد بازار مشترک بین شهرها و روستاها به صورت برخط و در قالب سامانه
- جمع‌سپاری خدمات الکترونیکی جهت تکریم ذینفعان کلیدی

۸. ساماندهی صنایع و مشاغل محلی

سیاست‌های ساماندهی مشاغل در فضای داخلی و اقماری شهر، در چهار حوزه موضوعی شامل الگوی توسعه سنتی کسب و کارها (چارسوق‌ها) و راسته بازارها، لکه‌گذاری مناطق شهری، فراهم کردن زمین و مکان برای توسعه فعالیت کسب و کارها و طبقه‌بندی مشاغل در راستای اعطای مجوزها قابل دسته‌بندی است. این الگوها هم می‌توانند بار فرهنگی - اجتماعی به همراه داشته باشند و هم می‌توانند با مواردی چون کاهش هزینه برای شهروندان نیز مفید واقع گردند. راسته بازارها و چارسوق‌ها را می‌توان با مطالعه و استفاده از ظرفیت‌های موجود، احیا یا راه‌اندازی کرد. لکه‌گذاری مناطق گوناگون شهر می‌تواند یکی از مواردی باشد که شهرداری در راستای توسعه و فضای مورد نیاز کسب و کارها برای ارائه خدمات انجام دهد. این لکه‌گذاری‌ها می‌تواند در برگزیده کسب و کارهای خدماتی باشد. در سیاست‌های ارائه شده برای عوامل کلیدی مدیریت شهری بحث‌هایی حاوی حمایت از توسعه کسب و کارها در محیط شهری در قالب ایجاد قطب‌های (هاب) صنفی ارائه گردیده‌است. در حوزه روستایی نیز، معرفی محصولات روستا در

زمینه کشاورزی و صنایع دستی و محلی، کمک به عرضه این محصولات در قالب بازارچه‌های محلی و بازارچه‌های مجازی و کمک به جذب سرمایه‌گذار در این بخش می‌تواند ضمن شکوفایی اقتصاد و تولید روستا به حفظ و نشر فرهنگ و هویت‌های روستایی منجر شود. با توجه به سیاست‌های اجرایی این محور عبارتند از:

- حمایت از اساتید و هنرمندان فعال در حوزه صنایع دستی و هنرهای سنتی به منظور تقویت تولیدات صنایع دستی و احیاء مشاغل سنتی در کشور
- تعبیه مکانهای مناسب در شهرها و روستاها برای عرضه کالاهای تولید داخل (اجرای ماده ۱۶ قانون بهبود محیط کسب و کار)
- ایجاد بازارچه‌های مجازی برای ارائه محصولات تولیدی به ویژه صنایع دستی
- ایجاد قطب‌های نوآوری در شهر و یا اختصاص مکان‌هایی در شهر به ارائه ظرفیت‌ها و توانمندی‌های کسب و کارهای موجود.

- ایجاد فضاهای مناسب برای انتقال و ساماندهی صنایع و مشاغل مزاحم شهری
- ایجاد بازارچه‌های محلی و برگزاری هفته بازارها به ویژه در شهرها و روستاهای مرزی

۹. تعیین و اعلام فرصت‌ها و ظرفیت‌های محلی تولید

شناسایی و توسعه فرصت‌ها یکی از موارد کلیدی است و در راستای بهبود و یا راه‌اندازی کسب و کارهای جدید می‌تواند بر اساس فرصت‌ها و مزیت‌های محلی باشد. می‌توان با مطالعه، فرصت‌ها و مزیت‌های موجود را در حوزه‌های مورد بحث شناسایی و با برنامه‌ریزی در راستای اهداف مورد نظر، بهره‌گرفت. سیاست‌های اجرایی این محور عبارتند از:

- شناسایی فرصت‌های سرمایه‌گذاری و اعلان عمومی آن برای جذب سرمایه‌گذاران
- اعلام مزیت‌های نسبی و رقابتی محلی و مواهب طبیعی
- واگذاری بخشی از پروژه‌های مدیریت شهری به استارت‌آپ‌ها (نوآفرین‌ها)، شرکت‌های دانش‌بنیان و صاحب‌فن‌آوری

- معرفی ظرفیت‌های گردشگری و جذب سرمایه‌گذاران برای ایجاد تاسیسات گردشگری در آن‌ها

۱۰. شفافیت و نظارت بر امور محلی

ارتقای شفافیت و مقابله با اقدامات خارج از چارچوب‌های قانونی از طریق تکمیل اقدامات نظارتی و نیز بستن منافذ فساد از طریق نظارت، پایش و اعتبارسنجی در اجرای فعالیت‌های تولیدی در شهرها و روستاها

و یا بسترسازی برای رشد اقتصاد شهر و روستا از جمله مهمترین مولفه هایی است که شهرداریها، دهیاری ها و شوراها می توانند به واسطه حضور محلی اعمال و اجرایی نمایند.

▪ جمع بندی:

مطابق محورهای پیش گفته، برای اجرایی شدن شعار سال ۱۴۰۰ می بایست مجموعه سیاست های اجرایی فوق به عنوان یک چارچوبی در سطح هریک از شهرها و روستاهای کشور عملیاتی شود. شهرها دارای جمعیت و ساختارهای مختلف هستند. بعضی از شهرها تازه ایجاد شده اند، در حالی که بعضی دیگر برای قرن ها وجود داشته اند. برخی از آنها در خط ساحلی هستند و دارای تاریخچه تجارت طولانی آبی هستند و بعضی دیگر با مرزهای آبی فاصله دارند. در مورد روستاها نیز این موضوع مصداق دارد. وضعیت روستاهای واقع در حریم شهر با سایر روستاها متفاوت است. روستاهای مناطق مختلف کشور از نظر میزان و شکل تولید با یکدیگر متفاوت هستند. بنابراین، مهم است که سیاست ها و راهکارها را از یک شهر یا روستا به همه شهرها و روستاهای دیگر؛ با در نظر گرفتن زمینه، ساختار و تفاوت های بین آنها تعمیم داد. در چارچوب این سیاست ها می توان اصول کلان و خطوط اصلی رفع موانع و پشتیبانی از تولید در شهرها و روستاها را طراحی و اجرایی نمود.